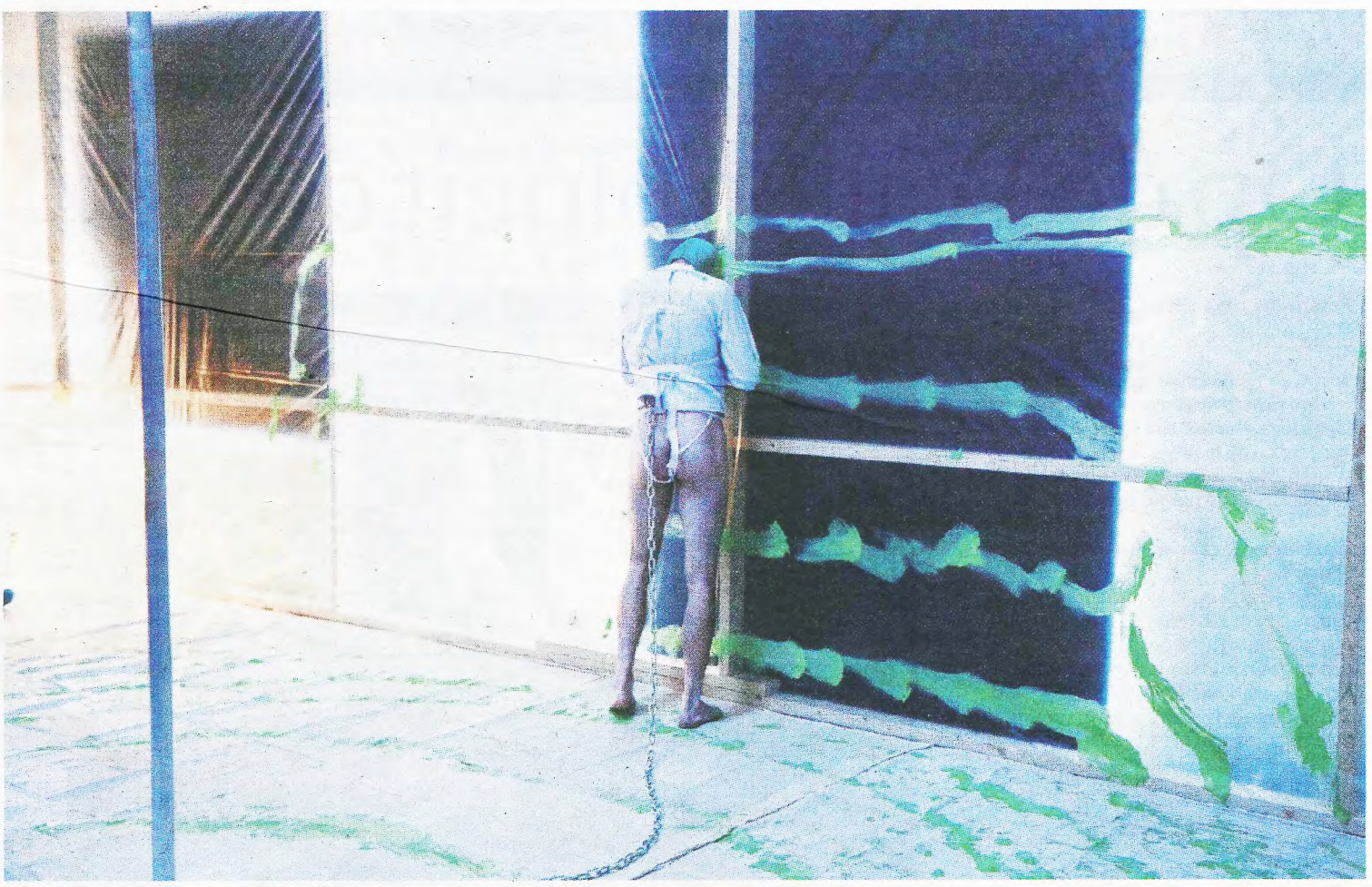

→ **Martin O'Brien stelt zichzelf als zombie tentoon.** FOTO WAAG SOCIETY

Tentoonstelling **Dilemma's rond moderne technieken aangekaart**

Waarschuwing aan de wetenschap

Kunstenaars gaan aan de haal met dna-manipulatie, radioactief materiaal en biotechnologie. Dat levert niet alleen schitterend, maar soms ook onverwacht en verontrustend werk op.

Edo Dijksterhuis
AMSTERDAM

Grenzeloze nieuwsgierigheid is de motor van wetenschappelijke vooruitgang. Een vraag zonder antwoord is voldoende om een kettingreactie van hypothesen, testen en theorieën in gang te zetten. De kennis die ermee wordt geproduceerd, waaiert alle kanten op, net als de toepassingen van die kennis – vaak zonder de consequenties van tevoren goed te hebben doordacht. Waarom maken we een kernbom? Omdat het kan.

In de tentoonstelling *Trust me, I'm an artist* van Waag Society en Zone2Source werpt de kunst zich op als ethisch scheidsrechter. Niet door grenzen te trekken of bepaalde onderwerpen verboden te verklaren, maar door bij alles één, twee of drie stapjes verder te zetten. Kunstenaars hebben zich in de loop der tijd elk nieuw onderzoeksgebied toegeëigend, ongehinderd door protocollen en paradigma's, met onder andere bio-art en internetkunst als gevolg. Hun hyperbolische aanpak maakt de dilemma's die nieuwe technologieën oproepen een stuk zichtbaarder dan een geleidelijke introductie van innovaties, die ons ongemerkt in een sciencefictionhel kunnen doen belanden.

Ronduit verontrustend zijn bijvoorbeeld de maskers die Gina Czarnecki maakte van huidcellen afkomstig van haar dochters. Gedrapeerd over glazen mallen ogen ze levensecht. Ze kwalificeren nu nog als sculpturen, maar er is niet veel fantasie voor nodig om hier een volgende stap in cosmetische chirurgie in te zien. Een eeuwig jonge kop. En waarom niet meteen die kinderen helemaal vervangen door nieuwe, perfecte kopieën? Dan kom je in ethisch vaarwater dat wel even wat onstuimiger is dan de discussie over het gebruik van stamcellen voor biomedisch onderzoek.

Voorgelegd aan commissies

De inhoud en uitkomst van zo'n discussie hangt ongetwijfeld af van wie hem voert. Gelovigen zullen moeite hebben met de manipulatie van de schepping en Duitsers zullen allergisch reageren op alles wat riekt naar eugenetica. Ook de projecten van Trust Me zijn voorgelegd aan telkens andere ethische commissies in verschillende landen. De resultaten van die discussies worden helaas niet getoond in de tentoonstelling. Dat over de opgeworpen vragen wordt gepraat, is wat volgens de samenstellers telt.

De maskers gemaakt van haar dochters huidcellen ogen levensecht en zijn verontrustend

Maar het zou interessant zijn te weten wat het panel in Ljubljana vond van Spela Petric' werk *Confronting vegetal otherness: skotopoiesis*. De kunstenaar liet drie weken haar schaduw vallen op een veldje met tuinkers om de menselijke invloed op plantenleven te verbeelden. Dit lijkt me als gewetensvraag behoorlijk vergezocht, en als performance oogt het werk nogal belegen.

Colliers van radioactief materiaal

Veel interessanter is *Controlled commodity* van Anna Dumitriu. Met genetische manipulatie bracht zij de E.colibacterie terug in de staat waarin hij was in 1941, het jaar dat penicilline werd geïntroduceerd, het antibioticum waarvoor de ziekteverwekker inmiddels resistent is. De bacterie werd verwerkt in zijde waarmee gaten zijn gestopt in een jurk uit 1941, het jaar waarin de Britse regering huisvrouwen opriep zuinig te zijn op hun spullen en alles te repareren. Geschiedenis en wetenschap komen hier samen met een knipoog.

Nog urgenter is het als de mens zelf inzet wordt van technologische vooruitgang. De aan cystic fibrosis lijdende Martin O'Brien doet dat heel direct door zichzelf als naakte en geketende zombie tentoon te stellen. Meer indruk dan de ongemakkelijke video die dat oplevert, maakt *Open care – inheritance*. Het is een gedachte-experiment: hoe zou het zijn als nucleair afval ons allemaal individueel aangaat? Erich Berger en Mari Keto maakten van radioactief restmateriaal schitterende colliers, bedoeld als erfstuk, maar het is meer een last dan een lust. Er moet eindeloos voor de ketting gezorgd worden zonder dat het ding gedragen kan worden. Dat laat ons wel twee keer nadenken voordat we instemmen met dit soort ingrijpende technologie.

Trust me, I'm an artist. T/m 25 juni in Glazen Huis, Amstelpark